

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
5 augustus 2024

Ons kenmerk
Cft 202400095

Pagina
1/10

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de ontwerpbegroting 2025

Geachte heer Silvania,

Op 20 juli 2024 verzocht u het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) om te adviseren bij de ontwerpbegroting (OB) 2025 van het land Curaçao.¹ Hierbij ontvangt u het advies van het Cft bij de OB.² In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

Curaçao presenteert in de OB meerjarige overschotten op de gewone dienst voor de periode 2025-2028. Curaçao voldoet daarmee aan de centrale begrotingsnorm van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft).³ Het Cft is echter van oordeel dat de overschotten te hoog zijn begroot. De begroting is onvolledig doordat een uitgewerkte oplossing voor de financiële problematiek van het Curaçao Medical Center (CMC) ontbreekt.⁴ Bovendien bevat de OB significante onzekerheden aan zowel de baten- als de lastenkant, die kunnen leiden tot een verdere neerwaartse aanpassing van de begrote overschotten.⁵

Het Cft adviseert Curaçao wijzigingen in de begroting aan te brengen om te komen tot een realistische begroting die voldoet aan de normen van de Rft. Het Cft is van oordeel dat Curaçao, ook na het doorvoeren van deze wijzigingen, in staat is om overschotten te realiseren van minimaal 0,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Daarmee kan Curaçao de overheidsfinanciën verbeteren en voldoet Curaçao tevens aan de wettelijk vereiste tekortcompensatie.⁶

Op de kapitaaldienst is een aflossing uit eigen middelen opgenomen van een aflopende obligatielening in 2025. Dit is in lijn met de eerdere advisering van het Cft op dit punt. Wel ontbreekt nog een liquiditeitsprognose.

Curaçao neemt op de kapitaaldienst vanaf 2025 nieuw aan te trekken leningen op. Vanwege het ontbreken van de rapportage over de (schuld)cijfers van de collectieve sector,⁷ kan het Cft echter niet toetsen of de leningen leiden tot een overschrijding van de rentelastnorm.⁸

Toelichting

Resultaat gewone dienst en kapitaaldienst

De begroting toont dalende overschotten op de gewone dienst voor de periode 2025-2028 van ANG 81 miljoen in 2025 naar ANG 2 miljoen in 2028. De twee belangrijkste oorzaken voor deze daling zijn de verplichte jaarlijkse bijdragen van ANG 30 miljoen aan de ENNIA-oplossing vanaf 2027 en sterk oplopende dotaties aan het schommelfonds bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Curaçao zet het overschot op de gewone dienst in 2025 in ter dekking van het begrote tekort op de kapitaaldienst. Curaçao baseert zich op de Landsverordening Comptabiliteit 2010, artikel 7 lid 2. Hierin is opgenomen dat voor de dekking van de op de kapitaaldienst opgenomen verplichtingen rekening gehouden wordt met de uitgifte van leningen en het saldo van baten en lasten van de gewone dienst. Hoewel de Rft hierover niet expliciet is, acht het Cft deze methode van dekking acceptabel. In de jaren na 2025 is de kapitaaldienst in evenwicht.

Oplossingsrichting CMC

Curaçao presenteerde in het hoor en wederhoor traject over de vastgestelde begroting 2024 een oplossingsrichting voor de financiële problematiek van het CMC.⁹ Hiermee zette Curaçao een eerste stap naar een duurzame oplossing voor het ziekenhuis. Het land heeft de oplossing in de OB echter niet verder uitgewerkt. De oplossing blijft daardoor met grote onzekerheden en risico's omgeven, die Curaçao in de begroting zal moeten mitigeren.

In de oplossingsrichting wordt het exploitatietekort van het ziekenhuis in een periode van circa vier jaar teruggebracht naar nul. Het land neemt daartoe het ziekenhuisgebouw met de daarbij horende lasten en verplichtingen over. Hierdoor is volgens Curaçao een voorziening voor de aan het CMC verstrekte lening bovendien niet langer noodzakelijk.¹⁰ Het Cft acht de kans reëel dat de vordering van het land op het CMC de waarde van het ziekenhuisgebouw overstijgt, waardoor zonder voorziening sprake blijft van een onjuiste waardering van de vordering van het land op het CMC.

Het exploitatietekort moet verder worden teruggedrongen door een structurele financieringsoplossing voor zorg aan onverzekerden. Deze lasten zijn echter niet in de OB opgenomen. Het resterende exploitatietekort moet worden ingevuld met doelmatigheidsverbeteringen binnen het ziekenhuis, en additionele bijdragen vanuit de SVB. De SVB zal deze bijdragen vervolgens moeten compenseren met (niet nader geconcretiseerde) besparingsmaatregelen in de zorg en de sociale zekerheid.

Het Cft acht het risico groot dat deze besparingen (op korte termijn) niet volledig worden gerealiseerd, en blijft van oordeel dat Curaçao reserveringen moet begroten, ter dekking van het risico dat de besparingen bij de SVB niet worden gerealiseerd. In lijn met het verwachte structurele tekort van het ziekenhuis, zouden deze reserveringen tot 2028 in beginsel ANG 35-45 miljoen per jaar moeten bedragen. In de OB is een eerste stap gezet door vanaf 2025 een structurele aanvullende bijdrage aan de SVB te begroten van ANG 10 miljoen.

Dotaties schommelfonds

Curaçao begroot vanaf 2025 oplopende dotaties om tekorten in het schommelfonds bij de SVB op te vangen. De dotaties lopen snel op, van ANG 8 miljoen in 2025 tot ANG 116 miljoen in 2028, en zijn een belangrijke oorzaak voor de dalende overschotten op de gewone dienst.

In het kader van het Landspakket zijn concrete hervormingsmaatregelen in de zorg en sociale zekerheid voorgesteld waarmee langjarige tekorten in het schommelfonds kunnen worden voorkomen. Het Cft dringt er bij Curaçao op aan om deze maatregelen zo spoedig mogelijk te implementeren, om dotaties aan het schommelfonds te vermijden.

Onzekerheid loonbelastingbaten

Voor de jaren vanaf 2025 wordt uitgegaan van een structurele stijging van de loonbelastingbaten. Gezien het uitblijven van een toename van de loonbelastingbaten de afgelopen jaren, ondanks een sterk herstel van de economie na 2020, ziet het Cft hierin een risico.

Landsverordening op de Kansspelen

Curaçao begroot vanaf 2025 jaarlijks ANG 40 miljoen aan baten uit de vergunningenfee voor online kansspel aanbieders. Curaçao verwacht dat de onderliggende Landsverordening op de Kansspelen (LOK) eind 2024 of begin 2025 in werking zal treden. Het Cft uit al geruime tijd zijn zorgen over het vertraagde wetgevingstraject en nu blijkt dat de verantwoordelijke uitvoeringsorganisatie (ook) nog niet volledig is ingericht. Het begrote bedrag van ANG 40 miljoen zal niet worden behaald en het risico is aanzienlijk dat de voor 2025 begrote baten niet volledig worden gerealiseerd.

Indexering lasten meerjarenbegroting

In de meerjarenbegroting worden de lasten van de categorieën goederen en diensten, subsidies en overdrachten en sociale zekerheid, gezamenlijk meer dan de helft van de begroting, van jaar op jaar op hetzelfde niveau begroot. Het Cft is van mening dat de lasten van deze categorieën gevoelig zijn voor prijsontwikkeling. Indexering van de jaarlijkse bedragen met bijvoorbeeld het consumentenprijsindexcijfer is daarom een realistischer uitgangspunt voor het begroten van de lasten van deze categorieën. Het Cft verzoekt Curaçao de keuze om niet te indexeren nader toe te lichten.

Kapitaaldienst en liquiditeitsprognose

Curaçao begroot voor 2025 een aflossing uit eigen middelen van een aflopende obligatielening van ANG 140 miljoen. Daarnaast neemt het land meerjarige investeringen op, die deels worden gefinancierd met bij Nederland nieuw aan te trekken leningen. Het land is ook van plan om vanaf 2026 vervangingsinvesteringen bij het CMC te financieren. De begroting bevat echter geen actuele liquiditeitsprognose, waardoor het Cft niet kan beoordelen in hoeverre de begroting uitvoerbaar is. Het Cft adviseert Curaçao een actuele meerjarige liquiditeitsprognose op te nemen bij de begroting alvorens deze aan de Staten aan te bieden.

Toetsing rentelastnorm en collectieve sector

Curaçao heeft nog niet gerapporteerd over de cijfers van de collectieve sector voor de jaren 2021 en 2022.¹¹ Hierdoor kan niet aan de rentelastnorm worden getoetst, en kan het Cft niet beoordelen of aan deze norm wordt voldaan bij het (voornemen tot) het aantrekken van een geldlening.¹²

Vervolg

Het Cft adviseert u om de volgende aanpassingen in de OB aan te brengen, voordat deze wordt aangeboden aan de Staten:

1. Werk de oplossingsrichting voor de financiële problematiek van het CMC nader uit en neem de financiële implicaties daarvan, waaronder de financieringsoplossing voor de zorg aan onverzekerden, op in de begroting. Tref een voorziening voor de lening van het land aan het CMC en neem meerjarig reserveringen op in de begroting ter dekking van het risico dat de besparingen bij de SVB niet worden gerealiseerd. Deze reserveringen moeten in beginsel tot 2028 additioneel ANG 25-35 miljoen per jaar bedragen.
2. Neem maatregelen waarmee de voorziene dotaties aan het schommelfonds kunnen worden voorkomen.
3. Herzien de raming van de baten uit de vergunningenfee voor kansspelaanbieders op basis van de laatste inzichten in het wetgevingstraject en de (personele) inrichting van de verantwoordelijke uitvoeringsorganisatie. Licht toe hoe de personele bezetting van de uitvoeringsorganisatie op orde wordt gebracht, inclusief tijdspad, en rapporteer over de voortgang in de uitvoeringsrapportages.
4. Stel een actuele meerjarige liquiditeitsprognose op en neem deze op in de begroting.
5. Lever zo spoedig mogelijk de ontbrekende rapportages over de (schuld)cijfers van de collectieve sector aan.

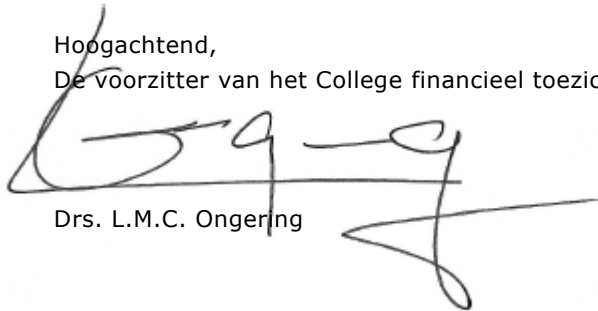
Het Cft is van oordeel dat Curaçao met deze wijzigingen de bestaande risico's in de (meerjaren)begroting kan mitigeren en zo tot een realistische begroting kan komen. Indien Curaçao hervormingen doorvoert waarmee dotaties aan het schommelfonds of extra bijdragen aan de CMC-oplossing worden vermeden en batenverhogende maatregelen zoals de vergunningenfee voor kansspelaanbieders met voortvarendheid doorvoert, kan het land bovendien overschotten realiseren van 0,5 procent van het bbp. Hiermee kan Curaçao zijn overheidsfinanciën verbeteren en wordt tevens invulling gegeven aan de voorgeschreven tekortcompensatie.

Kenmerk
Cft 202400095
Blad
5/10

Curaçao heeft de ambitie om meerjarige overschotten te realiseren van circa ANG 60-70 miljoen per jaar. In de gepresenteerde OB ziet het Cft deze ambitie van Curaçao niet terug. Wel geeft Curaçao aan in het najaar van 2024 een Roadmap 'verlagen schuldquote' te presenteren, waarin zal worden toegelicht hoe het land de schuldquote kan verlagen naar 55 procent van het bbp. Het Cft wijst erop dat tekortcompensatie een belangrijk instrument is voor de continuïteit van een begrotingsbeleid gericht op verduurzaming van de overheidsfinanciën.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L.M.C. Ongerling', with a long horizontal stroke extending to the right.

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Gewone dienst

In tabel 1 is de voorlopige realisatie weergegeven voor 2023.¹³ Daarnaast geeft de tabel de stand weer voor 2024 volgens de ontwerpbegrotingswijziging 2024 (OBW 2024) en de begroting 2025 en meerjarenraming voor de periode 2026-2028 zoals opgenomen in de OB 2025.

Tabel 1: Meerjarig overzicht gewone dienst (in miljoenen ANG)¹⁴

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	1.756	1.933	2.003	2.071	2.121	2.178
Belastingen	1.560	1.684	1.785	1.851	1.900	1.950
Schenken en subsidies	44	20	20	20	20	20
Andere baten	151	190	158	160	162	168
Kansspelvergunningenfee	0	40	40	40	40	40
Lasten	1.672	1.914	1.922	1.986	2.087	2.176
Beloning van personeel	414	505	506	532	560	588
Goederen en diensten	226	271	284	286	284	284
Afschrijving vaste activa	76	91	81	83	86	88
Rentelasten	69	118	95	108	112	116
Subsidies & Overdrachten	387	422	431	434	436	436
Sociale zekerheid	500	499	506	506	506	506
Andere lasten	0	9	11	11	11	11
Reservering/voorziening ENNIA	0	0	2	2	32	32
Dotatie schommelfonds	0	0	8	25	61	116
Resultaat	84	19	81	84	34	2

Bron: eerste uitvoeringsrapportage 2024, ontwerpbegrotingswijziging 2024, en ontwerpbegroting 2025 van Curaçao.

Baten

De baten stijgen van ANG 1.933 miljoen in 2024 tot ANG 2.003 miljoen in 2025 (+ANG 70 miljoen). Deze toename wordt verklaard door hogere belastingbaten (+ANG 101 miljoen) en lagere andere baten (-ANG 32 miljoen). De stijging van de belastingbaten is het gevolg van een toename van de omzetbelasting, de loonbelasting en de invoerrechten. De belastingraming is gebaseerd op de realisatiecijfers tot en met mei 2024 en de groeiraming van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van juni 2024.¹⁵

Vanaf 2025 begroot Curaçao oplopende loonbelastingbaten. Curaçao verwacht dat de loonbelastingbaten zullen toenemen als gevolg van de verwachte reële economische groei. In de periode 2020 tot en juni 2023 bleven de loonbelastingbaten evenwel constant op een niveau van circa ANG 400 miljoen, ondanks reële economische groei in deze periode.

De afname van de andere baten wordt met name veroorzaakt door lagere vergunnings- en registratierechten en dividenden. De lagere vergunnings- en registratierechten worden verklaard door in 2024 ontvangen incidentele baten uit het speelvergunningrecht voor de exploitatie van casino's over de jaren 2022 en 2023.

Curaçao begroot vanaf 2025 jaarlijkse baten van ANG 2 miljoen uit dividenden van overheidsvennootschappen. In de vastgestelde begroting 2024 waren deze begroot op ANG 13 miljoen per jaar vanaf 2025. Op basis van de informatie in de OB kan het Cft de raming van de dividendbaten niet beoordelen. Het Cft verzoekt Curaçao deze daling nader toe te lichten.

Lasten

Curaçao begroot een stijging van de lasten van ANG 1.914 miljoen in 2024 naar ANG 1.922 miljoen voor 2025 (+ANG 8 miljoen). De toename wordt grotendeels veroorzaakt door een toename van de lasten voor goederen en diensten (+ANG 13 miljoen), hogere subsidies en overdrachten (+ANG 9 miljoen), een dotatie aan het schommelfonds (+ANG 8 miljoen) en hogere sociale zekerheidslasten (+ANG 7 miljoen). Daartegenover staat een afname van de afschrijvingen (-ANG 10 miljoen) en de rentelasten (-ANG 23 miljoen).

Curaçao begroot ANG 506 miljoen aan personeelslasten in 2025 inclusief ANG 26 miljoen aan vacatureruimte. Dit is nagenoeg gelijk aan de begroting voor 2024. Conform het verzoek van het Cft neemt Curaçao in de begroting een aansluiting van het begrote bedrag voor 2025 op de realisatie 2023 op. Curaçao is voornemens om vanaf 2025 structureel de salarissen te indexeren en loontredes uit te betalen. Als gevolg hiervan stijgen de personeelslasten tot ANG 581 miljoen in 2028.

Het verbruik van goederen en diensten stijgt naar ANG 284 miljoen in 2025, een stijging van ANG 13 miljoen ten opzichte van de begroting 2024, en een stijging van ANG 58 miljoen ten opzichte van de realisatie 2023. Curaçao licht de toename ten opzichte van 2023 toe en geeft aan dat dit onder meer het gevolg is van kosten (ANG 15 miljoen) voor het inrichten van het toezicht op de kanspelsector door de Curaçao Gaming Authority. De stijging ten opzichte van de begroting 2024 is onder meer het gevolg van extra middelen voor de Stichting Overheidsaccountantsbureau.

De rentelasten nemen ten opzichte van 2024 af tot ANG 95 miljoen in 2025. De afname is voornamelijk het gevolg van een aanpassing van de rente op de liquiditeitssteunlening. Na goedkeuring van de oplossing voor ENNIA door Nederland is de liquiditeitssteunlening omgezet in een 20-jarige annuïtaire lening en de rente is neerwaarts bijgesteld van 5,1 procent naar 2,9 procent. Daarnaast lost Curaçao de in 2025 aflopende obligatielening van ANG 140 miljoen af waarmee de renteverplichting op deze lening vervalt. Het Cft merkt op dat in de meerjarenraming vanaf 2026 nog steeds een renteverplichting over de afgeloste obligatielening is opgenomen en verzoekt Curaçao dit aan te passen.

Curaçao begroot voor 2025 ANG 506 miljoen aan lasten voor de sociale zekerheid. Curaçao licht toe dat de landsbijdrage voor de basisverzekering ziektekosten wordt verhoogd met ANG 10 miljoen in het kader van de CMC-oplossing. De totale landsbijdrage aan de SVB komt daarmee uit op ANG 316 miljoen. Hierbij lijkt geen rekening te zijn gehouden met een bijdrage van ANG 2 miljoen aan de Curaçaose Zorgautoriteit vanaf 2025. Naar informatie van het Cft zou de totale landsbijdrage aan de SVB in 2025 ANG 318 miljoen moeten bedragen. Het Cft verzoekt het land hierover duidelijkheid te verschaffen.

In het kader van de ENNIA-oplossing verwerkt het land vanaf 2027 een jaarlijkse overdracht van ANG 30 miljoen ten behoeve van de gecontroleerde afwikkeling van ENNIA. Ook treft het land een reservering van ANG 2 miljoen per jaar voor de opbouw van het voorziene tekort onder de Piekfaciliteit, waarvoor Curaçao als onderdeel van de ENNIA-oplossing garant staat.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is de voorlopige realisatie weergegeven voor 2023. Daarnaast geeft de tabel de stand weer voor 2024 volgens de ontwerpbegrotingswijziging 2024 (OBW 2024) en de begroting 2025 en meerjarenraming voor de periode 2026-2028 zoals opgenomen in de OB 2025.

Curaçao begroot in totaal ANG 204 miljoen aan investeringen in 2025. Deze worden voor ANG 118 miljoen gefinancierd met nieuw aan te trekken leningen bij Nederland. Het land licht de voorgenomen investeringen toe, maar een meerjarige investeringsagenda ontbreekt. Het land vermeldt dat een investeringsplanning onderdeel is van de Roadmap verlagen schuldquote. Het Cft verzoekt het land snel met een uitwerking te komen.

Curaçao begroot een aflossing uit eigen middelen van ANG 140 miljoen op de aflopende obligatielening voortkomend uit de schuldsanering van 2010. Ook begroot Curaçao vanaf 2026 jaarlijkse aflossingen aan de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten inzake de afwikkeling van de Girobank.

Het Cft verzoekt het land om toe te lichten hoe de vanaf 2027 jaarlijks voorziene leningen van ANG 30 miljoen aan het Resolutiefonds inzake de ENNIA-oplossing (zoals opgenomen in de tweede Nota van Wijziging 2024) in de OB 2025 zijn verwerkt.¹⁶

Tabel 2: Meerjarig overzicht kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹⁷

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Ontvangsten	1.037	191	351	267	268	275
Afschrijvingen	76	91	81	83	86	88
Reserves/voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Ontvangen aflossingen	0	4	3	3	33	33
Aflossingen Girobank	50	11	11	11	11	11
Aangegane geldleningen	0	72	118	171	140	145
Herfinanciering liquiditeitssteun	911	0	0	0	0	0
Eigen middelen/liquiditeiten	0	14	140	0	0	0
Lasten	1.040	210	408	267	268	275
Investerings	54	133	204	173	139	142
Kapitaalverstrekkingen/deelnemingen	0	0	0	0	0	0
Reserves/voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Aflossingen NL/Girobank	50	11	11	11	11	11
Aflossing CBCS/Girobank	0	18	0	19	19	18
Aflossing leningen	25	15	18	27	63	68
Aflossing (obligatie)lening NL	0	0	140	0	0	0
Aflossing liquiditeitssteun	911	33	35	36	36	36
Saldo	-3	-19	-57	0	0	0

Bron: eerste uitvoeringsrapportage 2024, ontwerp-begrotingswijziging 2024, en ontwerp-begroting 2025 van Curaçao.

Financieel beheer

De begroting bevat geen voortgangsinformatie over de Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van het land. Curaçao rapporteert in de uitvoeringsrapportages over de uitvoering van de Roadmap. Uit de eerste uitvoeringsrapportage 2024 blijkt dat de helft van de deeltrajecten vertraging dreigt op te lopen. Gebrek aan personeel blijft een van de grote knelpunten. Het Cft maakt zich zorgen over de (dreigende) vertraging en acht het risico reëel, dat de deadline van 2026 niet wordt gehaald. Het Cft heeft de Raad van Ministers van Curaçao hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld en suggesties gedaan om ervoor te zorgen dat de deadline wel kan worden gehaald.¹⁸

Collectieve sector

Het Cft merkt op dat de collectieve sector voor de jaren 2023 en 2024 uiterlijk op 1 april 2022 vastgesteld had moeten zijn. De collectieve sector voor de jaren 2025 en 2026 had uiterlijk op 1 april 2024 vastgesteld moeten zijn. Het Cft verzoekt geïnformeerd te worden over de laatste stand van zaken.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Minister van Financiën, kenmerk 2024/025865b, Ontwerpbegroting 2025, d.d. 8 juli 2024. Op basis van artikel 11 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) kan het bestuur het college verzoeken te adviseren bij de ontwerpbegroting (OB) 2025 van Curaçao.

² Het toetsingskader voor de beoordeling van de OB wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijksministerraad (RMR) op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 november 2020 is bijgesteld. Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren. De OB die wordt aangeboden aan de Staten dient, conform artikel 11 lid 2 van de Rft, vergezeld te gaan van dit advies van het Cft, inclusief een toelichting op de wijze waarop rekening is gehouden met dit advies.

³ Artikel 15 lid 1 sub a van de Rft.

⁴ Artikel 15 lid 2 sub a van de Rft.

⁵ Artikel 15 lid 2 sub b en sub c van de Rft.

⁶ Artikel 18 van de Rft.

⁷ Op basis van artikel 24 van de Rft rapporteert het bestuur van Curaçao uiterlijk 15 september over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van de collectieve sector van het voorafgaande jaar. Op basis van deze rapportage kan een (dreigende) overschrijding van de (wettelijk gemaximeerde) rentelastnorm worden vastgesteld. Curaçao moet in dat kader nog rapporteren over de cijfers van de collectieve sector voor 2021, 2022 en 2023.

⁸ Op grond van artikel 24 lid 4 van de Rft beoordeelt het Cft het voornemen tot het aantrekken van een lening op basis van de normen van artikel 15 van de Rft, waaronder de rentelastnorm zoals genoemd in artikel 15 lid 1 sub c.

⁹ Minister van Financiën van Curaçao, kenmerk zaaknummer 2024/019864, Reactie op het Cft-advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 4 juni 2024.

¹⁰ Het Cft adviseert het land al geruime tijd een voorziening voor dit uitstaande leenbedrag te treffen, omdat het CMC al sinds 2020 geen rente en aflossing meer betaalt aan het land. Conform de eerste uitvoeringsrapportage 2024 van Curaçao bedraagt de uitstaande vordering van het land op het CMC minimaal ANG 433 miljoen.

¹¹ Conform artikel 24 van de Rft dient Curaçao jaarlijks te rapporteren over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van de collectieve sector. Deze norm is in de Rft en de Comptabiliteitsverordening van Curaçao opgenomen om een onhoudbare schuldpositie van het land te voorkomen.

¹² Op grond van artikel 24 lid 4 van de Rft beoordeelt het Cft het voornemen tot het aantrekken van een lening op basis van de normen van artikel 15 van de Rft, waaronder de rentelastnorm zoals genoemd in artikel 15 lid 1 sub c.

¹³ In de eerste UR van 2024 licht Curaçao toe dat het verwachte resultaat over 2023 verder zal dalen naar ANG 46 miljoen.

¹⁴ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁵ IMF, Staff Concluding Statement of the 2024 Article IV Mission, d.d. 25 juni 2024 (voorlopige cijfers), per ministerie van Financiën, d.d. 22 juli 2024.

¹⁶ Staten van Curaçao, Landverordening 2023-2024-2013, tot vaststelling van de begroting van Curaçao voor het dienstjaar 2024, tweede nota van wijziging, d.d. 19 januari 2024.

¹⁷ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁸ Cft, kenmerk 202400082, Zorgen bij uitvoering Roadmap, d.d. 18 juli 2024.